

demokratiets inderste væsen kunne realiseres.

Den første ting, jeg vil tage op, er uddannelsesforholdene. Socialdemokratiet er enig med kvindekommisionen, når denne konkluderer, at kvinders uddannelse er afgørende for opnåelse af ligestilling mellem kønnene. Vi ved, at der i det danske uddannelsessystem ikke er formelle hindringer for kvinders uddannelse, men også, at der i realiteten er stor forskel på, hvor mange kvinder og mænd der får en uddannelse, og hvilken uddannelse de får. Det kan der gives mange forklaringer på, men jeg skal nøjes med dels at fremhæve de generelle forventninger, samfundet har, dels dem, kønnene har til hinanden. Dette understreges meget kraftigt i betænkningen, side 31, og jeg citerer:

Ritt Bjerregaard (S):

„Det ville være ønskeligt, om undervisningen kunne påvirke børnenes holdning over for kønsrollerne, således at de forstår og accepterer ændringerne i hjem og samfund, fremfor at bevare en traditionspræget indstilling til, hvad der er mands- og hvad der er kvindearbejde. Dette sidste sigter både mod arbejdsopgaverne i hjemmet og opgaverne på arbejdspladserne.“

Socialdemokratiet finder det væsentligt, at folketinget får lejlighed til at diskutere kvindens ligestilling på et helt konkret plan, om end tidspunktet måske ikke er det mest velvalgte. Kvindekommisionen blev nedsat i 1965 af daværende statsminister Jens Otto Krag, og den fik et meget bredt kommissorium, som jeg ikke skal trætte med at gentage. Arbejdet blev derfor omfattende og resulterede i en lang række delbetænkninger, der meget klart beskriver kvindernes funktion i det danske samfund.

Jeg vil i det store og hele fastholde betænkningens disposition, idet jeg skal knytte nogle bemærkninger til de enkelte afsnit og dernæst afslutningsvis præcisere de helt konkrete initiativer, som socialdemokratiet mener man kan og bør igangsætte omgående. Der har i de utallige år, denne kønsrolledebat har løbet, været talt meget. Socialdemokratiet mener, at det nu bør omsættes i konkrete politiske handlinger, og vi gør det ud fra den betragtning, at kun ved en absolut ligestilling mellem mænd og kvinder vil det være muligt at tage hensyn til de forskelle, der findes mellem mennesker, og kun herigennem vil

demokratiets inderste væsen kunne realiseres.

demokratiets inderste væsen kunne realiseres.

Socialdemokratiet tror, at deltidsarbejde og fleksibel arbejdstid ville kunne hjælpe mange familier med de problemer, de i dag står med, bl.a. med hensyn til børnepasning, husholdning, indkøb. Vi skal derfor opfordre statsministeren til, at der inden for den offentlige sektor gennemføres mere fleksible ansættelsesformer, herunder deltid og flextid. Yderligere skal vi pege på et svensk lovforslag, der som formål har at hjælpe til en mere ligelig fordeling af kvinder og mænd på de enkelte virksomheder. Forslaget indeholder bestemmelser om, at der til virksomheder inden for bestemte brancher, hvor der er en skæv fordeling af antallet af kvindelige og mandlige ansatte, skal kunne gives en nærmere bestemt økonomisk støtte til uddannelse af medarbejdere af den kønsgruppe, der er ringe eller slet ikke repræsenteret. Støttens størrelse er tænkt fastsat efter aftale mellem arbejdsmarkedets parter og arbejdsmarkedsstyrelsen. Ad denne vej kunne der muligvis opnås en reel ligestilling.

Det tredje punkt, jeg vil omtale, er kvinders stilling i familielivet. Selv om dette afsnit kunne give anledning til mange

betragtninger over familiens muligheder i det moderne samfund, skal jeg indskrænke mig til et par enkelte konkrete ting, nemlig barselorlov til mænd og sygedagpenge under børns sygdom. I dag kan kun en kvinde få barselorlov. Fra januar 1974 er der i Sverige indført en forældreforsikring. Denne forsikring udbetales, når det drejer sig om forældre med udearbejde, med samme beløb som sygedagpenge og udbetales til den af forældrene, som hovedsagelig passer barnet. Forældrene kan selv bestemme, hvem af dem der skal blive hjemme hos barnet og modtage forældrepengene. Forældrepengene udbetales i 6 måneder i alt i forbindelse med en barnefødsel. De kan tages i op til 2 måneder før fødslen, og det er en forudsætning for at få beløbet udbetalt, at en af forældrene afstår fra erhvervsarbejde. Forældrene kan dele den del af orloven, der gives efter fødslen, sådan at forstå, at de f.eks. i en del af tiden begge går på halv tid og halve forældrepenge og på den måde afløser hinanden. Ud over denne gennemførelse af en forældrepengeordning er der givet mulighed for, at forældre, der er nødt til at blive hjemme for at passe et sygt barn, kan få udbetalt sygedagpenge. Den samme mulighed er åben for en far, der er nødt til at tage sig af større børn i forbindelse med en barnefødsel i familien. Denne form for sygedagpenge kan en familie få i op til 10 dage inden for 1 år.

Forældrepenge og den form for sygedagpenge, der udbetales til forældre, der tager sig af et barn i sygdomstilfælde, gives i begge situationer ud fra princippet om, at forældrene deler ansvaret og omsorgen for børnene. Socialdemokratiet mener, at tilsvarende ordninger kunne gennemføres i Danmark, og hører gerne statsministerens mening herom.

Det fjerde forhold, jeg vil omtale, er kvinders sundhed. Det er en kendsgerning, der er bekræftet af adskillige undersøgelser, at kvinder langt hyppigere er fraværende fra deres arbejde og også, at de har flere lægebesøg end mændene. Det er ligeledes understreget adskillige gange, at kvindernes fravær fra arbejdspladsen hænger sammen med børnepasning. Men betænkningen har side 75 en interessant konklusion:

„Udvalget fastslår, at det kan se ud, som

[Ritt Bjerregaard.]

det største problem, som kun fritidsloven tager sigte på at afhjælpe, og her er regeringen nu ved at gøre det dyrere for kvinderne at deltage, selv om undersøgelser over de sidste forhøjelser af deltagerbetaling viste, at det netop var kvinder uden uddannelse, der gled ud af dette uddannelses tilbud og altså heller ikke fik denne nye uddannelseschance.

Socialdemokratiet har bl.a. derfor igen vendt sig imod dette forslag, ligesom fru Ebba Strange gjorde det i sin begrundelse for forespørgslen. Vi mener, det offentlige indsats skal forstærkes, ikke indskrænkes på dette område, og vi ser meget gerne initiativer.

Endvidere må der allerede nu sættes ind i folkeskolens ældste klasser, hvor erhvervsvalget første gang træffes. Det er meget vigtigt, at både skole og forældre gør en ekstra indsats for, at pigerne kan få en erhvervs-mæssig uddannelse, der svarer til deres evner.

Ved disse forslag vil den kommende generation af kvinder forhåbentlig få forbedret deres stilling, men det hjælper ikke de kvinder, der i dag er voksne, og som ingen uddannelse fik. Her ligger i virkeligheden

betragtninger over familiens muligheder i det moderne samfund, skal jeg indskrænke mig til et par enkelte konkrete ting, nemlig barselorlov til mænd og sygedagpenge under børns sygdom. I dag kan kun en kvinde få barselorlov. Fra januar 1974 er der i Sverige indført en forældreforsikring. Denne forsikring udbetales, når det drejer sig om forældre med udearbejde, med samme beløb som sygedagpenge og udbetales til den af forældrene, som hovedsagelig passer barnet. Forældrene kan selv bestemme, hvem af dem der skal blive hjemme hos barnet og modtage forældrepengene. Forældrepengene udbetales i 6 måneder i alt i forbindelse med en barnefødsel. De kan tages i op til 2 måneder før fødslen, og det er en forudsætning for at få beløbet udbetalt, at en af forældrene afstår fra erhvervsarbejde. Forældrene kan dele den del af orloven, der gives efter fødslen, sådan at forstå, at de f.eks. i en del af tiden begge går på halv tid og halve forældrepenge og på den måde afløser hinanden. Ud over denne gennemførelse af en forældrepengeordning er der givet mulighed for, at forældre, der er nødt til at blive hjemme for at passe et sygt barn, kan få udbetalt sygedagpenge. Den samme mulighed er åben for en far, der er nødt til at tage sig af større børn i forbindelse med en barnefødsel i familien. Denne form for sygedagpenge kan en familie få i op til 10 dage inden for 1 år.

Forældrepenge og den form for sygedagpenge, der udbetales til forældre, der tager sig af et barn i sygdomstilfælde, gives i begge situationer ud fra princippet om, at forældrene deler ansvaret og omsorgen for børnene. Socialdemokratiet mener, at tilsvarende ordninger kunne gennemføres i Danmark, og hører gerne statsministerens mening herom.

„Udvalget fastslår, at det kan se ud, som

[Ritt Bjerregaard.]

om der er væsentlige forskelle på de to køns betingelser og reaktioner livet igennem, og de større frekvenser, der registreres for kvinders sygelighed og sygehusindlæggelse, rejser derfor spørgsmålet, om man her står over for et egentligt sundhedsproblem eller over for et reaktionsmønster, der reelt er mere hensigtsmæssigt, set i relation til livets opretholdelse."

Lad mig fremhæve den sidste del, der peger på, at kvinders reaktionsmønster over for sygdomme reelt er mere hensigtsmæssigt end mændenes. Samfundets opgave består altså ikke i at bebrejde kvinderne, at de tiere udebliver fra deres arbejde og tiere besøger lægen, men i at opfordre mændene til at handle på samme måde.

Lad mig benytte lejligheden til at slå et slag for en sag, som er rejst i betænkningen, og som jeg tidligere har været inde på, en sag, som specielt vedrører kvindernes sundhedstilstand, nemlig undersøgelser til forebyggelse af cancer. Sidst er spørgsmålet blevet rejst i finansudvalget under gennemgangen af finansloven, og her fik udvalget kendskab til Amtsrådsforeningens stillingtagen. Da indenrigsministeren ikke er til stede, skal jeg rette spørgsmålet til statsministeren: hvor langt er regeringen nu med denne sag?

Det femte punkt og sidste punkt, jeg vil nævne, er det punkt, der er kaldt ligestilling. Kommissionen konkluderer i dette afsnit, at:

„kvinders vilkår i det danske samfund er ringere end mænds på så mange områder, at det er påkrævet at forbedre disse vilkår.“

Måske ikke en særlig opsigtsvækkende konklusion, men dog værd at understrege, når vi almindeligvis mener, at Danmark er nået langt med hensyn til ligestilling mellem kønnene.

Socialdemokratiet mener, at der nu bør fremsættes lovforslag om oprettelse af et råd for ligestilling mellem mænd og kvinder, et ligestillingsråd. Vi kan følge kommissionens flertalsindstilling vedrørende kommissoriet for et sådant råd, således som det er gengivet side 96 i betænkningen. Vi erkender de vanskeligheder, der kan være ved nedsættelse af et ligestillingsråd. Det er vanskeligt at fastlægge, hvad man vil

forstå ved ligestilling, og det er vanskeligt på forhånd at vide, hvor stor gennemslagskraft et sådant råd vil have. Alligevel mener socialdemokratiet, at det må forsøges; ord og velvilje gør det ikke mere, der må handling til. Et ligestillingsråd må oprettes nu.

Sammenfattende skal jeg opfordre regeringen til: for det første at fremsætte lovforslag om nedsættelse af dette ligestillingsråd. For det andet at lade kvinder og mænd selv fordele barselorloven ud fra en forældreforsikring efter svensk mønster. For det tredje at åbne mulighed for, at forældre, der bliver hjemme for at passe et sygt barn, kan få sygedagpenge. For det fjerde at forbedre uddannelsesmulighederne for de voksne kvinder, der i dag kun har 7 års folkeskole eller derunder. For det femte at indføre undervisning om kønsrollespørgsmålet i undervisningsinstitutionerne, ikke mindst folkeskolen, begyndende med seminarierne og Danmarks lærerhøjskole. For det sjette at forbedre erhvervsorienteringen i skolerne, således at pigerne tilskyndes til en erhvervsuddannelse, herunder overveje supplerende kurser for allerede ansatte erhvervsvejledere specielt om kønsrolleproblematikken. For det syvende at arbejde for, at kvinder og mænd kan få smidigere ansættelsesforhold i den offentlige sektor med mulighed for deltid og flextid. Og som det ottende og sidste at tage initiativ til en folkeundersøgelse af kvinder til forebyggelse af cancer.

Konklusionen er altså:

„Kvinders vilkår i det danske samfund er ringere end mænds på så mange områder, at det er påkrævet at forbedre disse vilkår.“

Måske ikke en særlig opsigtsvækkende konklusion, men dog værd at understrege, når vi almindeligvis mener, at Danmark er nået langt med hensyn til ligestilling mellem kønnene.

Socialdemokratiet mener, at der nu bør fremsættes lovforslag om oprettelse af et råd for ligestilling mellem mænd og kvinder, et ligestillingsråd. Vi kan følge kommissionens flertalsindstilling vedrørende kommissoriet for et sådant råd, således som det er gengivet side 96 i betænkningen. Vi erkender de vanskeligheder, der kan være ved nedsættelse af et ligestillingsråd. Det er vanskeligt at fastlægge, hvad man vil